

**Muvhuso wa Afrika Tshipembe u
khou ita khuwelelo kha zwitshavha
na vhadzulapo u imisa thaselelo kha
vhabvannda**

Lambamai 2015

#WeAreAfrica

Muvhuso wa Afrika Tshipembe u khou ita khuwelelo kha zwitshavha na vhadzulapo u imisa thaselelo kha vhabvannda.

Nga murahu ha zwiwo zwi mangadzaho nahone zwi sa t̄anganedzei zwa pfudzungule dzo livhiswaho kha vhabvann̄a ngei Durban, KwaZulu-Natal na Johannesburg ngei Gauteng vhege yo fhiraho, muvhuso u khou ita khuwelelo uri hu vhe na mulalo, u kondelelana na vhuḍipfari.

Vhadzulapo vha Afrika Tshipembe nga u angaredza ndi vhatu vha funaho mulalo nahone vhatu vha u funa vhatu. MaAfrika Tshipembe kha maimo oṭhe – u bva kha Muphuresidennde u ya kha vhadzulapo – vhoṭhe vha khou sasaladza na u lamba t̄haselo kha vhabvann̄a shangoni ḷashu. Maitele haya mavhi a pfudzungule o t̄uṭuwedzwa nga vhatu vha si gathi vho xedzwaho.

Vhadzulapo u bva kha dzhango loṭhe vho tikedza nndwa yashu ya mbofholowo na u vhofoholowa. Vho dikumedzela zwiḥulu kha u ṅea tsireledzo na vhudzumbamo kha vhatu vhashu vhe vha vha vhe mashangoni a n̄ḍa, hu tshi katelwa na vharangaphan̄a vhashu u fana na Muphuresidennde wa kale Vho-Nelson Mandela.

Muvhuso u khou shumisana na vhatu vhoṭhe vhwameaho u fhedza na u sasaladza t̄haselo kha vhabvann̄a.

Roṭhe ri fanela u shela mulenzhe u fhelisa t̄haselo kha vhabvann̄a

- Muvhuso u khou kombetshedza vhadzulapo vhoṭhe vha Afrika Tshipembe u tikedza nungo dza u fhelisa t̄haselo kha vhabvann̄a. A ri koni u tendela t̄haselo kha vhabvann̄a shangoni ḷashu.
- Afrika Tshipembe ḷi ḍivhiwa nga dzitshakha dzoṭhe sa ḷi shumisaho nyambedzano u tandulula phambano na thaidzo nga mulalo. Sa lushaka lu funaho mulalo na u tevhela mulayo, ri fanela u shumisa maitele haya u lwa na thaidzo dzashu hu na uri ri shumise pfudzungule.
- Muvhuso wa Afrika Tshipembe u khou t̄anganedza t̄hoḍea dza vhatu nahone u khou ita khuwelelo kha vhadzulapo vhoṭhe u shumisa n̄ḍila dzo teaho dza u t̄ahisa mbilaelo na u kanganyisea, hu tshi katelwa na u amba na vhaofisiri vho khethwaho zwitshavhani zwavho.
- U sinyuwo na pfudzungule zwi nga si vuwe zwo ṅea thandululo ya tshifhinga tshilapfu kha khaedu, fhedzi zwi nga tou ḍisa u sa an̄dana na thambulo.
- Ri khou ita khumbelo kha vhadzulapo uri vha shele mulenzhe kha u fhelisa pfudzungule idzi. Kha ri ḍipfare nahone ri dzike, ri t̄ahise mbilaelo dzashu fhethu ho teaho hu re hone.
- U sinyuwa na pfudzungule a zwi nga fhelisi khaedu dzashu, zwi nga tou vha na masiandoitwa mavhi kha mbonalo yashu na tshirunzi tsha shango ḷashu ḷa manakanaka.

Kha ri tsireledze burende ya lushaka lwa Afrika Tshipembe

- *Brand South Africa* ndi zhendedzi lo ṅewaho maan̄ḍa u langula mihumbulo nga ha Afrika Tshipembe ngeno ḷi tshi khou vhea shango sa ḷone ḷa u ita vhubindudzi naḷo nahone sa ḷine vhaendelamashango vha nga nanga ḷone.
- Arali Afrika Tshipembe ḷa ḍivhiwa nga n̄ḍila i si yavhuḍi, zwi ḍo vha na masiandoitwa kha khonadzeo ya vhubindudzi na vhuendelamashango, vhuendelamashango uhu ndi tshiṅwe tsha zwithu zwihulusa zwi thusaho kha u sika mishumo.

- Musi pfudzungule dzi tshi vhangela uri vhaendelamashango vhashu vha imise pulani dza nyendo dzavho u ḡa Afrika Tshipembe, zwi na masiandoitwa a si avhuḡi kha mveledziso na nyaluwo ya ikononi ya shango ḡashu.

Mbudziso na phindulo

Afrika Tshipembe ndi ḡa vhatu vhoḡhe vha dzulaho khaḡo!

Mbudziso Ndi afhio maimo a Muvhuso wa Afrika Tshipembe kha ḡhaselo ya vhabvanḡa?

Phindulo Afrika Tshipembe ḡi sasaladza pfudzungule nga nḡila dzoḡhe dzi konadzeaho. A hu na u kanganyisea na huthihi kana u sinyuwa hune hu nga tikedza ḡhaselo ya vhabvanḡa na u kwasha mavhengele avho.

Ri ita khuwelelo ya vhudziki, vhuḡipfari na u fhedza pfudzungule idzi. A ri nga ḡo tendela maitete a vhugevhenga uri a vha one a vhuḡhogwa kha mbilaelo dza vhadzulapo u vhangazhalinga na tshinyalelo.

Thaidzo iḡwe na iḡwe kana mafhungo a mbilaelo kha vhadzulapo vha Afrika Tshipembe dzi fanela u tandululwa nga mulalo nahone nga nyambedzano. Mapholisa vho laelwa u shuma vha sa neti u tsireledza vhabvanḡa na vhadzulapo, na u fara vhatu vhoḡhe vha kwashaho mavhengele na avho vhane vha ḡidzhenisa kha maitete a pfudzungule.

ḡhaselo a dzi tshimbilelani na ndeme ya Afrika Tshipembe ya Vhuthu (Matshiliso)

Mbudziso Muvhuso u lavhelela uri MaAfrika Tshipembe vha ite zwifhio?

Phindulo Ri ita khumbelo kha zwitshavha u thusa mapholisa nga u vha ḡea mafhungo u itela uri vha vhangazhalinga vha pfudzungule na vhugevhenga vha farwe hu so ngo fhela tshifhinga. Muvhuso u ḡo vhona uri hu na mulayo wa vhatu vhoḡhe na u ḡavhanyisa maitete a u valela zwigevhenga.

Zwenezwi ri tshi khou sasaladza zwihulusa ḡhaselo idzi, ri a zwi ḡivha, nahone ri na pfelo vhuḡungu ya maḡwe a mafhungo o ḡahiswaho nga vhadzulapo vha Afurika Tshipembe vho kwameaho.

Ri ita khuwelelo kha vhatu vhashu uri vha tikedze na u tsireledza ḡhunḡu na vhatu vha ḡoḡaho vhudzumbamo. Ri ita khumbelo kha vhatu vhoḡhe uri vha dzike nahone vha ḡipfare kha u vhangazhalinga dza mililo ya pfudzungule kha *Facebook*, *Twitter* na midia dza matshiliso dzi re hone. Roḡhe ri na vhuḡifhinduleli ha u ḡuḡuwedza mbumbano ya matshiliso, u dzulisana nga mulalo na vhusaka havhuḡi shangoni ḡashu.

Vhabvanḡa vha ri thusa u bvedza vhuḡo ho khwinifhadzwaho nahone ri ḡanganedza u vha hone havho. Ri ḡoḡa hafhu u vhona u engedzea ha dzimbalo dza vhuendelamashango u bva kha mashango a re dzhangoni ḡashu na u kovhana zwikhala zwa vhubindudzi, sa tshipiḡa tsha u ḡuḡuwedza mveledziso ya ikononi i vhuendzaho dzhangoni ḡashu.

Khuwelelo ya Muphuresidennde

Vhadzulapo, ri khou ni hambela nga u d̥it̥ukufhadza uri muñwe na muñwe a dzike.

U t̥haselwa ha vengo nga vhubvo a zwi khou t̥ut̥uwedziwa na luthihi kha shango l̥ashu.

Tshifhingani tsha nndwa yashu ya vhuḍilangi ro wana thuso u bva kha mashango manzhi o fhambanaho. Vhathu vha ayo mashango a vho ngo ri shakulisa kana u ri fara nga ndila i si yavhuḍi.

Ro no ḍi t̥anganedza mbilahelo dza uri vhañwe vha vhabvanḍa a vha na mañwalo o teaho uri vha vhe kha shango l̥a Afrika Tshipembe.

Nga u ḍadzisa kha mbilahelo iyi, vhadzulapo vha khou vhilahedzwa nga ha zwiito zwa vhutshinyi zwine zwa itwa nga vhabvanḍa nahone vha dovha hafhu vha vha pomoka kha u vha dzhiela zwikhala zwa u ita zwa vhubindudzi.

Muvhuso u khou thetshesela zwililo zwoṭhe nahone u ḍo zwi dzudzanya. Fhedzi ri khou ombedzela vhuimo hashu uri a hu na tshine tsha nga shumiswa sa u ḍiimelela kha u thivhela idzo khakhathi. A ri imi na vhuḍifari na vthuthihi ho raloho.

Sa muvhuso, ri khou dzhia maga o teaho kha u khwinisa tsireledzo na ndilaya u fhira mikanoni yoṭhe ya shango l̥ashu u itela uri ri vhe na vhuṭanzi ha uri a hu na mubvanḍa ane a dzhena shangoni l̥ashu nga nḍa ha mulayo. Ro dovha hafhu ra rumela vhañwe vha vhaofisiri vha Vhupileli (South African National Defence) kha mikano yashu hu u itela u thusa Mhasho wa Muno kha u tandulula fhungo ili.

MaAfrika Tshipembe nga nṅe, thusani MuAfrika nga inwi

Mbudziso **Ndi maime ḍe ane Afrika Tshipembe lo imela one?**

Phindulo Thasele dzi kandekanya maime othe ane Afrika Tshipembe l̥a kuvhatedza, nga maanḍa u thonifha matshilo a vhathu, pfanelo dza vhathu, tshirunzi tsha vhathu na vhuthu. Shango l̥ashu li ima lo khwaṭha kha u sa tendelana na u sa kona u konḍelelana hu fanaho na khethululo, xenofobia, homofobia, khethululo nga mbeu, ngauralo ngauralo.

Ri ombedzela muhumbulo washu wa uri MaAfrika Tshipembe nga u angaredza a vha na zenofobia ngauri ri na tshivhalo tsha nṅhesa tsha vhabvanḍa vhane vho t̥anganedzwa zwitshavhani shangoni l̥ashu nga vphuphara – dziḍoroboni t̥hukhu, ḍoroboni khulwane na mivhunduni. Ri khou ḍi dzula na u shuma roṭhe nga mulalo lwa miñwaha minzhi.

Mbudziso **U amba nga mihumbulo yo khakheaho nga ha vhabvanḍa**

Phindulo Zwi a xedza nahone zwo khakhea u leibeḷa kana u dzhia vhabvanḍa vhoṭhe sa vha ḍidzhenisaho kha vhugevhenga shangoni l̥ashu. Vhunzhi ha

vhabvannda vha fhanu zwi mulayoni nahone vha shela mulenzhe kha ikonomi yashu na mveledziso ya matshilisano. Vhanzhi vha disa zwikili zwi so ngo andaho zwine zwa ri thusa u bveledza ikonomi nahone vho tangedzwa uri vha dzule shangoni lashu.

Vhanwe vho da Afrika Tshipembe sa thundu dzo shavhaho khudano kana ndwa mashangoni adzo, nga ndila i fanaho na yeneila ye vhanzhi ha Maafurika Tshipembe vha tutshela lino shango tshinwe tshifhinga vha dzula manwe mashangoni dhangoni lashu na seli ha malwanzhe.

Ro farwa nga vhuthu, khuliso na thonifho nga vha komana na khaladzi dzashu dhangoni nga lothe. Ri nga si vuwe ro hangwa mafunda na u imedzana.

Nga heyi ndila, muvhuso u do bvela phanda u shela mulenzhe u khunyeledza vhudifhinduleli hawo na zwipikwa sa murafo wa Vhuthi ha Afurika na Dzangano la Vhuthi ha Dzitshakha (UN).

Thundu na vhatodi vha tsireledzo kha muvhuso vha do netshedzwa thikhedzo u ya nga milayo ya dzitshakha na sisiteme ya milayo ya mivhuso, nga thikhedzo ya Mukhomishinari Muhulwane wa UN wa Thundu.

Mbudziso**Ndi afhio maimo a Afrika Tshipembe kha u pfulutshela kha lino?****Phindulo**

Afrika Tshipembe lo diimisela kha u tshimbila ha vathu vho vhofoholowa, thundu na tshumelo ngomu dhangoni lashu. U tshimbila uhu ho vhofoholowaho hu do thusa kha u rathisela zwikili na u shela mulenzhe kha nyaluwo ya ikonomi na mveledziso ya mashango vhukati ha Afurika na dhangano lothe.

Muvhuso wa Afrika Tshipembe u khou tangedza uri vhanzhi ha thundu shangoni lashu, zwi hulu thundu dzi bvaho Afrika, vha dzeha Afrika Tshipembe zwi mulayoni vhe na bammbiri dzo teaho nahone izwo zwi amba uri vha shangoni lashu zwi mulayoni.

Pulani dzi khou vhambiwa u fodisisa uri Zhendedzi la Ndangulo ya Mikano (BMA), line la do linda na u tsireledza shango lashu, lwanzhe na mikano ya muyani, hu vhe na tshumisano na manwe mazhendedzi a manwe mashango. BMA's na mushumo wadzo wo khetheaho dzi do sika u fulufhedzea ha maitete a ndangulo ya mikano.

U shumisana na vhabvannda u khwinifhadza Afrika Tshipembe

Mbudziso**Vhabvannda vha na ndeme ifhio kha Afrika Tshipembe?****Phindulo**

Muvhuso wa Afrika Tshipembe u khou tangedza uri vhanzhi ha vhabvannda shangoni lashu vha shela mulenzhe kha zwitshavha zwashu na kha ikonomi.

- 1. Thundu dzi shela mulenzhe kha mveledziso ya ikonomi ya Afrika Tshipembe nahone vha badela mithelo yavho**

Thundu dzi shela mulenzhe kha nyaluwo ya ikonomi na mveledziso ya shango lashu nga u vhulunga kha ikonomi na u ndisedzo ya zwikili zwa ndeme, hu tshi katelwa na zwishumiswa zwashu zwa zwamutakalo, u funza vhana vhashu na vhaswa zwikoloni na dziyunivesithi, zwenezwo zwi amba uri vha fhirisela ndivho yavho na zwikili khavho.

Zwenezwo ha, vhathu avha vha badela muthelo, ine ya thusedza kha u engedza tshikwama tsha lushaka.

Vhunzhi ha vhabvannda vha mashango a tsini vha enda u da Afrika Tshipembe kuvha na kuvha, vhege na nwedzi muñwe na muñwe u renga gurozari kana u renga thundu u bva mavhengeleni ashu uri vha yo rengisa mashangoni avho, vha tshi kou badela mbadelo dza ndilani dzashu zwine zwa thusedza kha ita mbuelo ine ya vhuedza Afrika Tshipembe.

2. Vhabvannda vha thusedza u khwaṭhisa tsireledzo ya lushaka ya Afrika Tshipembe

Nga u dzhena shangoni lashu nga kha fhethu ha u dzhena ngaho ho teaho sa vhaitashango vha misi, nahone nga u tevhedza milayo yashu ya thundu na miñwevho, vhunzhi ha vhabvannda vha thusedza kha u khwaṭhisa tsireledzo ya lushaka ya Afrika Tshipembe nahone ri vhona uri ri a kona u langula vhaendi vhashu, ngeno ri khou tsireledza vhaendi avha na MaAfrika Tshipembe.

A si kale ro khwaṭhisa milayo yashu ya vhaitashango uri i shume zwavhuḍi kha u tsireledza Afrika Tshipembe nga u langula na u fhungudza khombo.

3. Thundu dzi thusedza kha u fhaṭa lushaka lwa Afurika Tshipembe

Thundu shangoni lashu dzi thusa u fhaṭa lushaka na u khwaṭhisa tshumisano tshitshavhani nga u disa phambano kha lushaka lwashu na u sika u pfesesana ha nyimele ya phambano, hu si kha maafurika fhedzi vha Afurika fhedzi na kha vhathu vha shango.

Nga u vha na zwigwada zwiswa zwa thundu Afrika Tshipembe miñwahani i sa tou vha ya kale, ro no vha shango li divhaho na u tangedza mvelele nnzhi nahone u pfesesa hashu uri ri vhonnyi sa lushaka zwo fhaṭela, ro ditika nga tshanduko dzi kondaho dze dza khwaṭhisa lushaka lwashu.

4. Thundu dzo thusa u vhuedzedza Afrika Tshipembe kha tshitshavha tsha mukatelo

Thundu dzo timbanya Afrika Tshipembe kha tshitshavha tsha mukatelo nahone thundu dza Afrika nga maandesa, dzo ita Afrika Tshipembe tshipida tsha ndeme tsha dzhango la Afurika nahone zwine ra vha zwone.

Shango linwe na linwe kha dzhango lashu li kona u wana vhabvannda vhalo nahone kha dziñwe nyimele, ro no na MaAfrika Tshipembe vhane vho vhubvo havho ndi mashangoni a Afrika.

MaAfrika Tshipembe ri vhathu vha khwine na u vha vhathu u fhira zwe ra vha ri zwone nga mulandu wa havha MaAfrika nga rine na vhathu vha mañwe mafhasi vhe vha tou dinangela, zwihulusa nga ndila dzo

ḡoweleaho, u tshila vhukati hashu na u ita Afurika Tshipembe mahaya avho a tshoṭhe.

Vhana vha havha vhatu a vha ḡivhi mashango ane vhabebi vha bva khao nahone vha ḡo konana navho fhedzi sa Magula ngeno vhatshena vha Afrika Tshipembe vha tshi konana India kana Europe – mashango a vhomakhulukuku avho; fhedzi mahaya avho ndi zwino na matshelo, Afrika Tshipembe.

Muvhuso wa Afrika Tshipembe wo vhea maga a u tandulula ṭhaselo idzi

Mbudziso **Maga o dzhiwaho nga Muvhuso wa Afrika Tshipembe u tandulula zwiwo zwa pfudzungule?**

Phindulo Muphuresidennde Vho Jacob Zuma vho rumela Minisita wa Mapholisa, Tsireledzo ya Lushaka na minisita wa zwa Muno u shuma na muvhuso wa vunḡu wa KwaZulu-Natal u fhelisa pfudzungule na u vhuwedzedza nyimele fhasi ha ndango. Thaidzo iyi i ṭoḡa u dzhenelela hu pfeseseaho ha tshifhinga tshilapfu.

Muphuresidennde Vho Zuma vho dovha hafhu vha ṇea ndaela Tshigwada tsha Tsireledzo na Vhulamukanyi ha u Thivhela Vhugevhenga yoṭhe u shuma kha fhungo ili, vha tshi shumisana na Minisita wa Mveledziso ya Matshilisano, Mbambadzo na Nḡowetshumo na Mveledziso ya Mabindu Maṭuku. Tshigwada tsha Tsireledzo na mihasho ya ikonomi vho na thoma u shuma kha fhungo ili, nga murahu ha zwiwo zwa ngei Soweto nga ṇwedzi wa Phando 2015.

Muphuresidennde Vho Zuma vho dovha hafhu u nanga Komiti ya Thanganelano ya Dziminisita u shuma nga maitete kwao, vha tshi sedza kha zwithu zwoṭhe zwa vhaitashango tshifhingani tshidaho.

Muphuresidennde vho laela Minisita dzoṭhe u shuma nga u ṭavhanya na u vha na vhukwamani na zwitshavha zwo kwameaho, madzangano a imelaho vhabvanḡa, madzangano a si a muvhuso na vhaṇwe vha kwameaho u sedza mbilaelo dzo ṭahiswaho masiani oṭhe.

Tshipikwa ndi u linga u tinya zwiwo tshifhingani tshidaho nga u khwinisa vhushaka na u ṭuṭuwedza matshilisano nga mulalo vhukati ha vhadzulapo na vhabvanḡa.

Afrika Tshipembe li ḡo ṭoḡa hafhu nyandano na thikhedzo u bva kha vho kwameaho vho ruṇwaho vha re Afrika Tshipembe. Minisita wa Muhasho wa zwa Muno vho ṭangana na Vhurangaphanda ha Vhurumelwa ha Afrika vhege yo fhelaho. Minisita wa Muhasho wa Vhushaka ha dzitshakha na Tshumisano vho ṭangana na ṭhoḡo dza Vhurumelwa ha Afrika nga la 17 Lambamai 2015.

Ri fanela u shumisa theo i tevhelaho nga ndila yo teaho nahone nga vhudifhinduleli u talutshedza nyimele dzo fhambanaho:

Afrofobia: Vengo jhulu kana nyofho ya vathu vharema na vathu vhabvaho mashangoni a Afurika.

Muthu o tutshelaho shango la hawe: Ndi muthu o tutshelaho shango la hawe sa mutoda tsireledzo lwa polotiki nahone u khou toda vhudzumbamo kha linwe.

Nyito dza vhugevhenga (u phadzha, u kwasha, ngauralo ngauralo): Ndi mulandu wa vhugevhenga une wa dzhielwa vhukando nga mulayo.

Khethululo: U sa edana, u farwa nga ndila i sa fani ha vhanwe vathu.

Mupfulutshelo: U tutshela shango la hau wa pfulutshela kha linwe, hu na muhumbulo wa u vha mudzulapo wa tshothe wa lenelo shango.

Mubvannda: Muthu ane a si vhe mudzulapo wa shango line a khou dzula khalo.

Mupfulutshelo: U pfuluwa ha vathu u ya kha linwe shango line vha si vhe vhadzulapo, u itela u vha vhadzulapo vha tshothe matshelo.

Mupfuluwo: U tshimbila ha vathu u bva huwe fhethu u ya huwe muhumbulo u wa dzula lwa tshifhinga nyana kana lwa tshothe afho fhethu huswa.

Tshiatalula: Muhumbulo wa uri murafho muwe na muwe una zwiataluli tiwa, vhukoni kana zwithu zwine zwa u talula sa wa fhasi kana wa ntha kha miwe mirafho.

Thundu: Muthu we a kombetshedzea u tutshela shango lawe a tshi khou shavha nndwa, vhudipfi ha nyofho kana zwiwo zwa mupo.

Pfudzungule kha vhabvannda/Thaselo kha vhabvannda: Ndi nyito ine ya vhangana fuvhalo la muvhili kana lufu kha vathu vhane vha si vhe vhadzulapo vha shango line zwa khou itea khazwo line vha dzula khalo.

Zenofobia: Vengo kana nyofho ya vathu u bva manwe mashangoni.